
Lygos според Плиний Стари [Plin., HN 4, 11] било по-старото име на Бизантион. Описвайки Тракийския Босфор, той съобщава лаконично: Sed a Bosporo, sinus Casthenes. Portus Senum: et alter, qui Mulierum cognominatur. Promontorium Chrysoceras, in quo oppidum Byzantium liberae conditionis, antea Lygos dictum.

„Напускайки Дарданелите стигаме до залива Casthenes [предполага се, че е грешно препредадено Leosthenes (Λαοσθένης у Ioann. Antioch., fr. 4, p. 548; Λεωσθένειον у Steph. Byzant., s.v. Γυναικός πόλις) – Dionys. Byzant., fr. 37, p. 47 Müller; вж Dionys. Byzant., XIV. De sinu Leosthenes, p. 48 Müller и особено fr. 40, pp. 48-49 Müller с коментара към него; пристанището било наричано по-късно от византийското население Sosthenes (Σωσθένιον у Anonym Peripl. Pont Eux., t.1, p. 424; Ioann. Antioch., fr. 15; Cedren, p. 210, 15; Σωσθένης у Malala, p. 73, 19; Niceph., p. 35; срв. Epigram by Leont. Schol. Anthol. Planud. 284); най-голямото и най-забележително пристанище в Босфора], Пристанището на старците и друго, което наричат Пристанище на жените [или Залива на Фидалея (Κόλπος Φειδαλίας у Suda, s.v. Ἡράκλειος) – според преразказа на Дионисий Византийски у Пиер Жил: Dionys. Byzant., fr. 37, p. 47 Müller; Suda s.v. Ἡράκλειος; по-късно известен като Балталимани], и носа на Златния рог, където се намира градът (oppidum) Византион, който е свободен, наричан по-рано Лигос”.

Още веднъж подобно сведение, идентифициращо едно от забравените имена на Бизантион с Л., се появява в една епиграма на Авзоний [Auson., Ordo Urb. Nobil. 14 p. 98 Schenk.]:

Ite pares tandem memores, quod numine Divum Augustas mutastis opes, et nomina: tu quum Byzantina Lygos, tu Punica Byrsa fuisti.

Латинската дума oppidum обикновено означава главното селище във всяка древноримска административна област. Латинските автори от късната Римска република (от 2 в.пр.Хр. насетне) го използват предимно, за да описват големите предримски и неримски градове, които имали внушителни размери и укрепления, използващи естествените предимства на някой хълм. Основните характеристики на oppida били крепостните стени и порти, както и стратегическите предимства на възможностите за контрол над околностите [McIntosh 2009: p. 156 и др.]. Този термин, с който Плиний назовава Бизантион към своето време (1 в.сл.Хр.), ясно очертава силуета на древнотракийския град като добре укрепен и обширен, с всички стратегически предимства на своето положение – военни, търговски, икономически. Според Павзаний [4, 31, 5] Бизантион бил третият най-добре укрепен град в античния свят след Месена и Родос. За съжаление сведението на Плиний стои изолирано и много вероятно да е контаминация. Съмненията се пораждат не само от липсата на други потвърждаващи го източници, но и от грешките в препредаване на местните топоними в текста на латинския автор. Обичайно с Л. се идентифицира селището на Историческия полуостров (Сераглио Поинт или Сарайбурну), облягайки се на презумпцията, че там трябва да се е намирало най-старото ядро на бъдещия град или „градът на Бизас”. Несистемните археологически разкопки в рамките на античния емпорион, обаче, не потвърждават подобно предположение [Dönmez 2006: 239-264 с лит.]. Митологията на града локализира най-старото селище в дъното на Златния рог, при олтаря на Семестра, при сливането на двете реки Барбюз(и)ос (дн. Kağıthane) и Кидарос (дн. Alibeuköy) преди и двете да се вляят в залива Керас (Хризокерас), при т.нар. „Сладки води на Европа” или Σαλρὰ θάλασσα [Dionys. Byzant., fr. 18, p. 28 Müller Lozanova 2014]. Ако Плиний препредава фрагменти от най-старата история на първоначалния град, то неговите следи трябва да се дирят тъкмо там. Поради огромното количество тиня, нанасяна от векове в региона, както и разпространението на модерния град, перспективи за археологически проучвания, които биха доказали подобни хипотези, са почти невъзможни.

Ваня Лозанова

Лотература:

Dönmez 2006: Dönmez, Ş. The Prehistory of the Istanbul Region: A Survey. – ANES 43, 2006, 239-264
Lozanova 2014: Lozanova, V. Barbysios or the Birth of Byzantium. – Orpheus 21, 2014 (под печат)
McIntosh 2009: McIntosh, J. Handbook of Life in Prehistoric Europe. Oxford, 2009